

El record de “Tossa, Babel de les arts”

El crític d'art i pintor Rafael Benet va publicar, l'octubre del 1934, a la revista *Art*, de Barcelona, l'article «Tossa, Babel de les Arts», en el qual feia referència a les personalitats del món de les arts plàstiques, de la literatura i de la filosofia que en aquell moment estiuejaven a la localitat selvatana. Han hagut de passar 58 anys perquè dues exposicions evoquessin, de manera diferent i en contextos poc semblants, l'important paper que aquesta població de la Costa Brava va jugar en la introducció de l'art d'avantguarda a Catalunya —es parla sovint de Cadaqués, però també hom oblida freqüentment Tossa— i en l'acollida de creadors de la cultura de primera línia mundial.

D'una banda, l'excel·lent mostra *Avantguardes a Catalunya: 1906-1939*, —que es va poder visitar del 16 de juliol al 30 de setembre a La Pedrera, al passeig de Gràcia de Barcelona— va dedicar a «Tossa, Babel de les arts» un dels dinou grans apartats en què estava dividida. En concret, aplegava un quadre de Marc Chagall —*El violinista*

celeste (1935), pertanyent al fons del Museu Municipal de Tossa de Mar—, un del pintor i gravador surrealista anglès Stanley William Hayter —*Composició cavall* (1934)— i dos d'André Masson, amic de Joan Miró i bon coneixedor del paisatge català: *Persecució* (1933) i *Acéphale* (1936).

A part de l'espai reservat a «Tossa, Babel de les arts», l'exposició, potser la més interessants de les moltes que van convertir aquest estiu Barcelona en la capital europea de l'art, mostrava també obres d'artistes nascuts o vinculats a les comarques gironines, com Salvador Dalí, Josep de Togores, Esteve Francès, Remedios Varo, Ángeles Santos, Ángel Planells, Joan Massanet i Carles Fontserè.

L'altra exposició que ha recuperat la influència de Tossa com a nucli català d'irradiació artística ha estat *Pere Créixams*, que s'ha pogut veure aquesta tardor al Museu Municipal de Tossa de Mar —primer— i al Museu d'Art de Girona, després. En aquest cas, avançant-se un any a la commemoració del centenari del naixement de Pere Créixams,

A dalt, Pere Créixams i Rafael Benet, preparant un dinar sota les alzines de Sant Benet. A baix, Créixams (a la dreta) a la platja de Tossa.

la mostra ha permès reunir el millor de l'obra d'aquest pintor i, de retruc, ha reivindicat la seva figura com la d'un dels primers artistes que van descobrir Tossa, i com un dels principals que la van fer conèixer i estimar a molts pintors i intel·lectuals, especialment els que

*Tossa
en un oli
de Pere
Creixams.*

Creixams arribà a la pintura després de viure una bohèmia ben real, gens premeditada; i hi arribà a París —a aquell Montmartre, autèntic poble aturonat dins la gran ciutat, al que durant molt temps va ser-hi figura popular i no a Barcelona. Els que foren amics seus, com Rafael Benet o Sebastià Gasch, el descriuen com un pintor sanguini, desbordat, un artista que treia la inspiració de la força de la seva passió per la pintura, i no pas d'un exercici intel·lectual.

La seva figura tenia tal contundència que durant molt de temps el seu caràcter de «personatge» amagà un tant el de pintor, malgrat la forta presència al mercat de la seva pintura, gens escasa. «Típo a lo Goya, casado con una mujer francesa, y que en aquel momento está muy en auge» descriu Torres-García quan el coneix en arribar a París el 1926. Tossa coneix prou aquesta faceta vital de la personalitat de l'artista. La vila li deu bona part del seu cosmopolitisme cultural dels anys trenta, ja que

Creixams —fidelíssim a ella des de la segona meitat del decenni dels vint— va tenir molt a veure amb l'arribada massiva d'artistes europeus que s'hi produí vers 1933. Com digué l'abans esmentat Benet «el nostre Creixams ha tingut fins aquest moment la clau de Tossa».

Ara però, amb la distància, fatalment podem oblidar-nos una mica d'aquell home extrovertit, de qui els records personals resulten cada cop més llunyans, i en canvi ens queda, reforçada, la seva obra, aquesta pintura abundant, fluïda, que porta el perfum d'aquell fenomen artístic tan imprecís però tan evident que se'n deia École de París, exhaltada per la literatura i el cinema: una pintura lleugera, figurativa, carent de derivacions patètiques, que ajudà a donar cos a la gran onada de realismes florits a Europa i a tot l'art occidental en la ressaca de la primera Avantguarda.

Francesc Fontbona

AVANTGUARDES A CATALUNYA

1906 - 1939

A

C

PROTAGONISTES
TEMA INICIALS
EPIDEMIOLÒGICS

ell va tractar en l'etapa que va viure a París durant l'efervescència de l'avantguarda a Montmartre.

Ara que la història de l'art ha fet una mica de justícia amb Tossa, en reconèixer la seva funció propulsora, potser només ens falta esperar que acabïn arribant a bon port les converses iniciades entre l'Ajuntament de Tossa de Mar i el poeta Josep Palau i Fabre, un dels màxims experts mundials en l'obra de Picasso, per tal que en aquesta població de la Costa Brava s'instal·li un centre de documentació sobre el pare del cubisme, i en general, sobre l'art d'avantguarda.

XEVI PLANAS